

Høring i Stortingets helse- og omsorgskomite 28. oktober –Dokument 8:83 S (2013-2014)

Fra Legeforeningen møter: Marit Hermansen, leder av Norsk forening for allmenntmedisin, Gorm Hoel, fagsjef Legeforeningen

Legeforeningen ønsker at tollkvoten for kjøp av alkohol skal fjernes. Legeforeningens politikk er at både alkohol og tobakksalget bør fases ut av taxfreeordningen. Dette er ikke tema for representantforslaget. Legeforeningen stiller seg derfor sekundært positive til forslaget om at Vinmonopolet overtar taxfreesalget på norske flyplasser. Vinmonopolet har en viktig samfunnsrolle i å opprettholde salgs- og markedsføringskontroll av alkoholholdig drikke, som må bevares. Vinmonopolordningen er et effektivt virkemiddel for å forebygge alkoholrelaterte skader og problemer. Det er også stor oppslutning om Vinmonopolet i befolkningen.

Legeforeningen mener:

- Tollkvoten for kjøp av alkohol må fjernes
- De viktigste tiltakene for å begrense alkoholskader er å redusere tilgangen gjennom høye avgifter på alkohol, opprettholdelse av Vinmonopolet og streng håndheving av skjenkebestemmelser. Virkemidler som lovgivning og pris- og avgiftspolitikkk må brukes mer aktivt for å gjøre sunne valg enklere og usunne valg vanskeligere
- At det nå er tillat å bytte tollkvoten for tobakk med alkohol, er et steg i feil retning. Dette bidrar til å øke tilgjengeligheten til alkoholholdig drikke, samtidig som det svekker Vinmonopolet.
- Legeforeningen oppfordrer Regjeringen til å føre en modigere og mer ambisiøs alkoholpolitikk

Legeforeningens politikk og taxfree

Legeforeningens støtter representantforslagets presisering av forsvarlig plassering og synlighet av alkoholholdige varer ved norske flyplasser. Det er unødvendig at passasjerer løses gjennom taxfree-butikker og alkoholutsalg. Legeforeningen mener profitt her gis forrang. Private aktørers salgsinteresser kan ikke gå foran hensynet til forbrukerne og folkehelsen.

Legeforeningen ønsker en opprettholdelse av Vinmonopolet

Legeforeningen har den siste tiden uttalt seg kritisk til at man kan bytte inn tollkvoten for tobakk mot enda mer alkohol. Legeforeningen mener en opprettholdelse av Vinmonopolet er blant de viktigste tiltakene for å begrense alkoholtilgangen. Å legge til rette for kjøp av mer alkohol på taxfree vil kunne svekke Vinmonopolet stilling som et viktig alkoholpolitisk instrument. Det er tidlig å trekke noen endelige konklusjoner knyttet til ordningen som trådte i kraft 1. juli. 2014. Ferske tall viser imidlertid at alkoholsalget synker på sør og østlandet, mens omsetningen av vin på taxfree øker kraftig¹.

I Legeforeningens statusrapport om forebyggende og helsefremmende arbeid <https://legeforeningen.no/PageFiles/91699/Statusrapport-2012-Pulsen%20opp.pdf>

er vi tydelige på at høye avgifter på alkohol, bevaring av Vinmonopolet og strenge skjenketidsbestemmelser er avgjørende for å redusere skadevirkningene av stadig økende konsum².

Alkohol – En økende folkehelseutfordring

Legeforeningen har i lengre pekt på alkohol som en av de viktigste medvirkende faktorene til dårlig folkehelse. For å motvirke et høyt alkoholkonsum og forebygge helseskader forårsaket av alkohol, må norske myndigheter opprettholde og videreføre politiske virkemidler som har vist seg å være effektive: høye avgifter, redusert tilgjengelighet og streng regulering av skjenkebestemmelser. Ifølge WHO³ er høye avgifter, begrenset tilgjengelighet og reklameforbud de viktigste tiltakene for å forebygge og redusere alkoholskader. Disse tiltakene har vært bærebjelken i norsk alkoholpolitikk, men som taxfreeordningen bidrar til å undergrave ved å gjøre alkohol billigere og mer tilgjengelig.

Alkoholkonsumet i Norge har lenge vært økende. I løpet av de siste 15 år har det totale alkoholforbruket i befolkningen økt med nesten 50 prosent. Mens alkoholforbruket i Norge er økende, går utviklingen i motsatt retning i andre land. Det er en klar og dokumentert sammenheng mellom totalkonsumet av alkohol og helsemessige og sosiale skader. Fra 2005-2010 økte også antall innleggelser som følge av alkoholrelatert hoveddiagnose med over 50 prosent⁴, og over dobbelt så mange legges inn i sykehus for behandling av leverskader. I tillegg vet vi at en stor andel akutte helseskader, ulykker og vold blant ungdom knyttes direkte eller indirekte til alkohol.

Det er anslått at omfanget av helseskader forårsaket av alkohol, er minst fire ganger høyere enn for andre rusmidler. Sammenhengen mellom totalkonsumet av alkohol og helsemessige og sosiale skader, sykdom og ulykker er godt dokumentert. På Oslo legevakt er nesten to av tre voldsskadede pasienter alkoholpåvirket. En liknende undersøkelse fra legevakten i Bergen viste en tilsvarende andel. I tillegg til akutte skader og ulykker, fører også høyt forbruk av alkohol til avhengighets- og sosiale problemer. 90 000 (8 %) av norske barn som hadde minst én forelder som misbrukte alkohol⁵. Foreldres alkoholmisbruk er svært vondt og belastende for barn.

¹<http://www.nrk.no/ho/-okt-taxfreehandel-rammer-polet-1.11997615>

²<https://legeforeningen.no/PageFiles/91699/Statusrapport-2012-Pulsen%20opp.pdf>

³http://www.who.int/nmh/publications/who_bestbuys_to_prevent_ncds.pdf

⁴Edland-Gryt Marit m.fl. (2011): Rusmidler i Norge 2011. Sirius 2011.

⁵Nasjonalt folkehelseinstitutt. Barn av foreldre med psykiske lidelser eller alkoholmisbruk. Rapport 2011:4